

EDITH KARLSON

& TEMA DINOSAURUSED

"Olen aja jooksul aru saanud, et mul polegi vaja, et kõik mind alati kiidaksid," ütleb tänavusel Veneetsia kunstibiennaalil Eestit esindav Edith Karlson. "See võib kõlada arrogantseks, aga ma ei saa kunsti tehes inimesi teenindada."

TEKST MEDEIA JAPARIDZE FOTOD ALANA PROOSA

Kellel kevad-suvised reisiplaanid tegemata, siis siin teile soovitus – minge Veneetsiasse. See eriline laguunilinn muutub aprilli lõpus veelgi erilisemaks, kuna avatakse suurejooneline Veneetsia kunstibiennaal. Eestit esindab Edith Karlsoni näitus "Hora lupi", mida eksponeeritakse Chiesa di Santa Maria delle Penitenti kirikus.

Ja kes Veneetsiasse ei jõua, võib minna Noblessnerisse, sest ka seal saab nautida nii Aperol Spritzi kui ka Edithi kunsti. Kvartali südames seisab Edithi loodud hiiglaslik dinosauruse skulptuur ja üldse on tema loomingus olulist rolli mänginud erinevad karvalised-sulelised.

Mis sind inspireerib selliseid olevusi looma?

Kunagi ammu toimus Hobusepea galeriis näitus, mille jaoks plötserdasin vaba käega väiksemat sorti dinosauruse. Tema vastas oli peegel ja suust tilkus vereleadet vedelikku, mis dinosauruse kerest ringipidi käis. Tollal tundsin end veidi isoleerituna ja samastusin selle kurvalt peegli vastas seisva väljasurnud T-rexiga, kelle suust tilkus punast plöga.

Alfred Weidinger Saksamaalt,

Museum der Bildenden Künste Leipzigi, nägi seda teost ja kutsus mind looma suuremat versiooni. Uus teos valmis koos skulptor Art Allmägiga kümne päevaga, mis on skulptuuride puhul erakordselt lühike aeg – ja mul oli veel kodus väike beebi! Ka selle sauruse vastas oli hiigelsuur peegel ja temagi suust tilkus vedelikku. Teose nimeks sai "Draama sinu peas". Meie endi draamad tunduvad alati nii suured ja elumuutvad. Võime neist küll rääkida, kuid ükskõik kui empaatiline kaaslane ka poleks, täielikult on teist inimest mõista väga keeruline. Need on draamad, mida me elame iseendas.

Noblessneris pidin tehnilistel põhjustel looma lihtsa dinosauruse, mis sai Kris Lemsalu abiga nimeks "Vanad head ajad". Mulle meeldis selle nime huumor. Inimesed ju ikka armastavad nostalgitseda ja mäletada asju paremini, kui need ehk tegelikult olid. Lisaks meeldis mulle isiklikult Noblessner enne uusarendust rohkem, nii et vihjan ka sellele.

Ega oma ideede sabast ei saagi alati kinni, kuigi püüan väga tähele panna, mis ja kuidas mind mõjutab. Inimsuhted kindlasti, eriti isiklikud kogemused ja sõpradega ette tulnud arusaamatused. Kunst on selles mõttes hea käsitöoline

teraapia. Kui endal on jama ja teen teose valmis, lahendan samal ajal probleemi. Ja töö valmides kaob ka probleem.

Samas unistan ma sellest, et teen üht asja, aga nüüdseks olen alla andnud ja leppinud, et ehk olengi hull.

Kas elu kunstnikuga on ka hull ja kaotiline?

Jah! Aga laps on kaootilisust kõvasti alla tõmmanud. Nüüd on mul väljakujunenud süsteemid. Teen tööd töö ajal ja kodu jaoks on eraldi aeg.

Kas veritsevast dinosaurusest sai rahulik saurus, kes mäletab neid vanu aegu?

Eks seda võib ka sinna juurde mõelda. Ma teen oma tööd väga keskendunult ja tõsiselt. Töö mõttes on laps pigem kasuks tulnud, ta distsiplineerib. Ma olen ju vabakutseline ja mul on tema ees vastutus. Kui ma ei anna endast oma teostes 100%, siis nalja pärast ei hakkagi neid tegema.

Kas sa innustad last ka kunsti tegema? Ei! Kuigi ta aina joonistab ja ma väga kiidan, loodan ikka, et see vaimustus möödub. Kunst on lahe, aga raske töö. See on vabakutselise kunstniku taak: sa ei saa endale lubada palju vaba aega. Sa

"Skulptuuride tegamine on nii füüsilise, must ja repane töö, et mind ei rüüalitsamist sin kull rääkida ei saa," kinnitab Edith Karlson.

"Tihti on nii, et kui kellelgi on suur projekt käsil, tulevad kolleegid appi. Minulgi olid Veneetsias ette valmistudes teised skulptorid abiks. Skulptorid on väga normaalsed inimesed."

pead pidevalt looma, ja mida rohkem inimesed sinust huvituvad, seda rohkem pead sa neile "jah" ütleva. See on nokk kinni ja saba lahti, saba kinni ja nokk lahti lõputu jada.

Kelle elluviis on ekstreemsem, kas sinu või elukaaslase DJ Raul Saaremtsa oma?

Praegu võtab ta rohkem enda peale. Aga suvel, festivalide aegu, olen mina peamine lapsehoidja. Eks meil on igapäev omad korrad. Kui me ajaks kõike joonlauaga taga, lõpeks see suure tüli ja ebaõnnega. Tuleb mõista, kellel on hetkel rohkem kaalu, ja võimaldada teisel need asjad ära teha. Õnneks aitab Raul kodus palju – ta valmistab süüa. Kui mina peaksin veel süüa tegema, läheksin närvi. Juba poeskäik ajab mind närvi.

Kuid ma armastan väga süüa ja õnneks meeldib Raulile seda valmistada. Selles osas on mul tõesti vedanud.

Teete koos Rauliga ka perebändi Vana. Kuidas see idee sündis?

Kunagi tegin Sigrid Saviga *performance*'it, kus ma esmakordselt laulsin. Palusin Rauli appi helikujundust tegema ja sealt see alguse sai. Mulle väga meeldib, et meil on selline projekt. Kui minu kunstiprojektid lõppevad, on hea sujuvalt üle minna ja teha midagi muud – ikka loomingulist, kuid mitte nii rasket ning füüsilist.

Kas mõni sinu teos on publikut ka ärritanud?

Kunagi tegin protsendikunsti raames teose "Lennula", mis koosnes valgustite

juurde riputatud lindudest. Originaali tegemisel tundusid esialgses ideekavandis kavandatud beezikad juhtmed tühid, nii et vahetasin need oranžikate vastu. Sellest tekkis meeletu skandaal. "Lennula" võeti väga halvasti vastu ja sain palju kriitikat. See oli kallis teos – ehk arvati, et asi polnud raha väärt? Töö vaenulikkus hirmutas mind korralikult.

Mis tunne on praegu Eestis biennaalil esindada?

Olen aja jooksul aru saanud, et mul polegi vaja, et kõik mind alati kiidaksid. See võib kõlada egoistlikult ja arrogantseks, aga ma ei saa kunsti tehes inimesi teenindada. Pean tegema seda, millega ise rahul olen ja mille puhul võin kindlalt öelda, et andsin maksimumi. Kui teos ka

edasi arendada. Ülejäänud teosed hakkasid kujunema pärast seda, kui leidsime paviljoni asukoha. Käisime Veneetsias mitu korda, vaatasime palju eri ruume. Kui lõpuks sobiva leidsime, tekkisid teosed juba iseenesest.

On sul lisaks kunstile mingeid hobisid ka?

Vaba aega napib. Ja kui seda on, soovin spontaansust. Jalutada seal, kus tahan, ja süüa süüa, kui isu tuleb. Need on lihtsad rõõmud. Eriti armastan koeraga metsas jalutamist.

Kelle disainitud rõivad sul täna seljas on?

Minu sõbranna Julia Heueri. Tal on väga efektsed asjad, mis kortsu ka ei lähe. Oleme Julia ja Kris Lemsaluga koostöödki teinud. Julia saatis meile kollektiooni Pariisist, nii et me ei teadnud, mis

mõte. Olin jahimehinstinktiga kaltsukahai. Ühed parimad lapsepõlvemälestused pärinevad ajast, kui läksime pärast kooli sõbrannaga Balti jaama turule, kus kõrgusid suureid 50-sentimõõdu riidekuhjad. Tuhnisime seal tundide kaupa ja leidsime tõelisi aardeid, isegi Kenzoni välja. Nüüd ei ole enam selleks aega ega isu. Ma pigem pikutan.

Agas millised ilurituaalid sul on?

Mul on väga hea kosmeetik – Jaroslava Astrova. Kiidan teda taevani! Ta on mind nii ära treeninud ja välja õpetanud. Nüüd on mul justkui aamen kirikus: piim, toonik, seerum, kreem hommikul ja õhtul. Ja ma olen selles väga tubli.

Mida sa oma tudengitele õpetad?

Kui sa vaid istud ja inspiratsiooni ootad, siis seda ei tule. Asu tegutsema ja vaata,

KUNST ON LAHE, aga raske töö. See on vabakutselise kunstniku taak: sa ei saa endale lubada palju VABA AEGA. Pead pidevalt LOOMA, ja mida rohkem inimesed sinust HUVITUVAD, seda rohkem pead neile "JAH" ütleva.

sealt tuleb. Kris oli modell ja mina tegi pilte. Ja siis panime mingi hulluse kokku ja lõpuks saatsime Juliale pildid. Nii et tal polnud varianti, ta pidi neid kasutama.

Kuidas sa oma riietumisstiili kirjeldaksid?

Mulle väga meeldivad kvaliteetmaterjalid. Peenvill, siid, kašmiir – kõik, mis on ihule head. Ja Maison Margiela meeldib.

Kõrgmood kutsub?

Eks ikka. Mulle meeldib kanda neid, kes ei ole oma populaarsuse tipus. Kui tundub, et bränd hakkab liiga *mainstream*-miks muutuma, otsin midagi muud.

Tahaksid ise ka disainida?

Ei! Küll ma teatud saaks, kui peaks, ja küllap hakkaks ka nautima. Aga kuna mulle päriselt meeldib see, mida ma teen, siis pole ühtegi põhjust, miks peaksin millegi muuga tegelema.

Kas sa kaltsukates ka käid?

Kaltsukates käimine oli kunagi mu elu

mis juhtuma hakkab. Alati ei pea olema mõte ja siis töö. Võib olla vastupidi. Tundendit on tihti pinges, sest puuduvad mõtted ja nad ei saa sellest üle ega tulegi midagi. Võta kas või oksatükki. Kui lähed käima, tuleb ka mõte.

Millest sa unistad?

Minu suur unistus on naasta ratsutamistrenni. Raul kinkis mulle 40. sünnipäevaks hobuse nimega Vilma, kes elab praegu Hiiu maal. Minu unistus on, et mina lähen ratsakooli ja Vilma läheb hobuste kooli. Kui saan algteadmised kätte, saame käia Vilmaga Hiiu maas metsades kablutama.

Mis tuleb pärast Veneetsiat?

Art Baseli kunstiness. Ja ma väga loodan, et ma seda endale ette ei kujutanud, aga lähen esimest korda residentuuri Lõuna-Prantsusmaale. Laps ja mees jäävad koju. Residentuuris eeldatakse, et sa seal midagi teed ka, aga ma ütlesin, et seda ma ei saa neile lubada. Tahan veini, võid, saia ja juustu! 🍷